

การพัฒนาคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

Development of a manual on career guidance services for grade 11 students

ณัฐ เอ็มบ้านกาย¹ จิตตินันท์ บุญสทธิกุล² กรกฏา นักคิม³Nuti Aimbangui¹ Jittinun Boonsathirakul² Karakada Nugkim³¹นิสิตปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Master Student at Kasetsart University. Master of Arts (Educational Psychology and Guidance), Faculty of Education, Kasetsart University.

Corresponding author, E-mail: aim_nuti@hotmail.com

²รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์²Lecturer, Ed.D., Associate Professor, Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kasetsart University. E-mail: fedujnb@ku.ac.th³รองศาสตราจารย์ ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์³Lecturer, M.A., Associate Professor, Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kasetsart University. E-mail: karakada@yahoo.com

Received: July 17, 2021; Revised: February 9, 2023; Accepted: May 22, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การสร้างคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเพื่อการสร้างคู่มือประกอบด้วยครูแนะแนวจำนวน 3 คน ดำเนินการคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ทั้งนี้ได้เก็บข้อมูลจากครูแนะแนวโดยการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ระยะที่ 2 การประเมินคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งคู่มือฯ ได้รับการประเมินผลโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนวทั้งหมด 3 คน ที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก ซึ่งเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ คือ แบบประเมินความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) คู่มือฯ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดบริการและกิจกรรมแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตอนที่ 2 แนวทางการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ ตอนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในชั้นเรียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 2) ผลการประเมินความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยสรุปผลการประเมินได้ดังนี้ (1) ภาพรวมของการนำคู่มือฯ ไปใช้ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 อยู่ในระดับมากที่สุด (2) แนวทางการจัดบริการแนะแนวอาชีพฯ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 อยู่ในระดับมากที่สุด และ (3) แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในชั้นเรียนได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาคู่มือ, การจัดบริการแนะแนวอาชีพ, กิจกรรมแนะแนวอาชีพ

Abstract

This research aimed to develop a comprehensive manual on career guidance services specifically designed for grade 11 students. The study employed a qualitative methodology and consisted of two distinct phases. Phase 1 focused on the creation of the manual, while Phase 2 involved evaluating its suitability.

In Phase 1, three experienced guidance teachers were selected as informants through purposive sampling, employing specific criteria for their selection. Data were collected from these guidance teachers using semi-structured interviews, which provided valuable insights and inputs for the manual's development.

The resulting manual was divided into three parts. Part 1 introduced career guidance services and outlined various career guidance activities tailored to grade 11 students. Part 2 addressed the effective management of career guidance services for grade 11 students. Finally, Part 3 provided guidance on managing career guidance activities within the classroom setting for grade 11 students.

Phase 2 of the research aimed to assess the suitability of the developed manual. Guidance experts were selected as evaluators using purposive sampling with predefined selection criteria. Data regarding the manual's suitability were collected through an evaluation form specifically designed for this purpose. Statistical analysis, including mean scores and standard deviation, was employed to analyze the collected data.

The results indicated that the developed manual received positive feedback. The overall suitability of the manual for career guidance services received the highest mean score of 4.81. Furthermore, the specific sections on managing career guidance services for grade 11 students and managing career guidance activities in the classroom for grade 11 students received mean scores of 4.65 and 4.92, respectively, indicating their high suitability.

Keyword: Manual development, Career guidance services, Career guidance activities

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพอย่างมาก การเข้ามาของเทคโนโลยีทำให้ความต้องการด้านกำลังคนมีการเปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างเช่น เทคโนโลยีการสื่อสารทำให้สามารถติดต่อกับชาวต่างชาติสะดวกยิ่งขึ้น จึงทำให้ความต้องการกำลังคนด้านภาษาเพิ่มมากขึ้น และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก็ทำให้สื่อเดินทางไปสู่นักเรียนได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการทำตามกระแสนิยม นักเรียนบางส่วนที่รู้ไม่เท่าทันสื่ออาจเลือกประกอบอาชีพตามค่านิยม เลือกเรียนตามเพื่อน ทำให้เลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพไม่สอดคล้องกับตนเอง ซึ่งการที่นักเรียนได้รับการพัฒนาให้รู้เท่าทันสื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวนักเรียนจากสื่อต่าง ๆ (ปกานันท์ พักเจริญ และปวีณา อ่อนใจเอื้อ, 2564) แต่การรู้เท่าทันสื่อไม่เพียงพอที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเลือกอาชีพได้สอดคล้องกับตนเอง ดังนั้นการช่วยให้นักเรียนสามารถเลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านเทคโนโลยีและค่านิยมของตนเองนั้น จึงต้องช่วยให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง

รู้จักอาชีพ และรู้จักวิธีการตัดสินใจและเลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับตนเอง โดยผ่านการจัดบริการแนะแนวอาชีพ

การจัดบริการแนะแนวอาชีพเป็นบริการที่ช่วยให้นักเรียนค้นพบตนเองว่ามีความถนัด ความสนใจในอาชีพใด รวมถึงช่วยวางเส้นทางการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพหลังจบการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ซึ่งได้นำหลักการแนะแนวอาชีพของ Frank Parson ทั้ง 3 ประการ คือ การวิเคราะห์ตนเอง การวิเคราะห์อาชีพ และการใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจและเลือกอาชีพ (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2558 อ้างถึง Frank Parson, 1909) มาเป็นฐานในการจัดบริการแนะแนวอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีช่วงอายุระหว่าง 16-18 ปี เป็นวัยที่จำเป็นต้องพบทวนการตัดสินใจว่าจะเลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพใด ตามทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของ Super นักเรียนในช่วงนี้เป็นวัยที่อยู่ในขั้นสำรวจ (Exploration Stage) เป็นขั้นที่นักเรียนกำลังสำรวจตนเองและอาชีพ เพื่อค้นหาข้อมูลและประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ (จตุพร ลิ้มมันจริง, 2556) และจากกรอบการจัดกิจกรรมแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่ามีวัตถุประสงค์ที่ให้ผู้เรียนสามารถวางแผนด้านการศึกษา อาชีพ รวมทั้งส่วนตัวและสังคมได้ โดยในด้านอาชีพ นักเรียนควรระบุอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองพร้อมเหตุผล กำหนดแนวทางการพัฒนาตนเองและ/หรือศึกษาต่อ เพื่อเข้าสู่อาชีพที่เลือกได้ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) ดังนั้นครูจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการบริการแนะแนวอาชีพ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถเลือกศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับตนเอง

เพื่อให้การจัดบริการแนะแนวอาชีพเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากพิจารณาจากแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) พบว่ามีในยุทธศาสตร์ที่ 2 กลยุทธ์ที่ 2 ทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษาให้มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแนะแนว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) และการจัดทำคู่มือช่วยให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างครู ผู้บริหาร และเป็นประโยชน์ต่อครูในการวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ครูสามารถใช้คู่มือในการจัดกิจกรรมและเป็นคู่มือเพื่อนิเทศ ติดตาม พร้อมทั้งพัฒนาระบบ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือและมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้จริง ทำให้ครูที่มีความถนัดแตกต่างกัน เข้าใจไม่ตรงกัน หรือขาดประสบการณ์ความรู้ สามารถจัดกิจกรรมไปในทิศทางเดียวกันได้ (วลัยวัลย์ พุ่มพิงพุท, 2554) ดังนั้นการมีคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพจะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้กับผู้จัดกิจกรรมแนะแนว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการปฏิบัติการแนะแนวให้เกิดทิศทาง และเกิดประสิทธิภาพ สำหรับผู้ที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านการแนะแนว รวมไปถึงผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านการแนะแนวก็สามารถนำคู่มือไปช่วยในการปฏิบัติงานแนะแนวให้เกิดความสะดวกและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

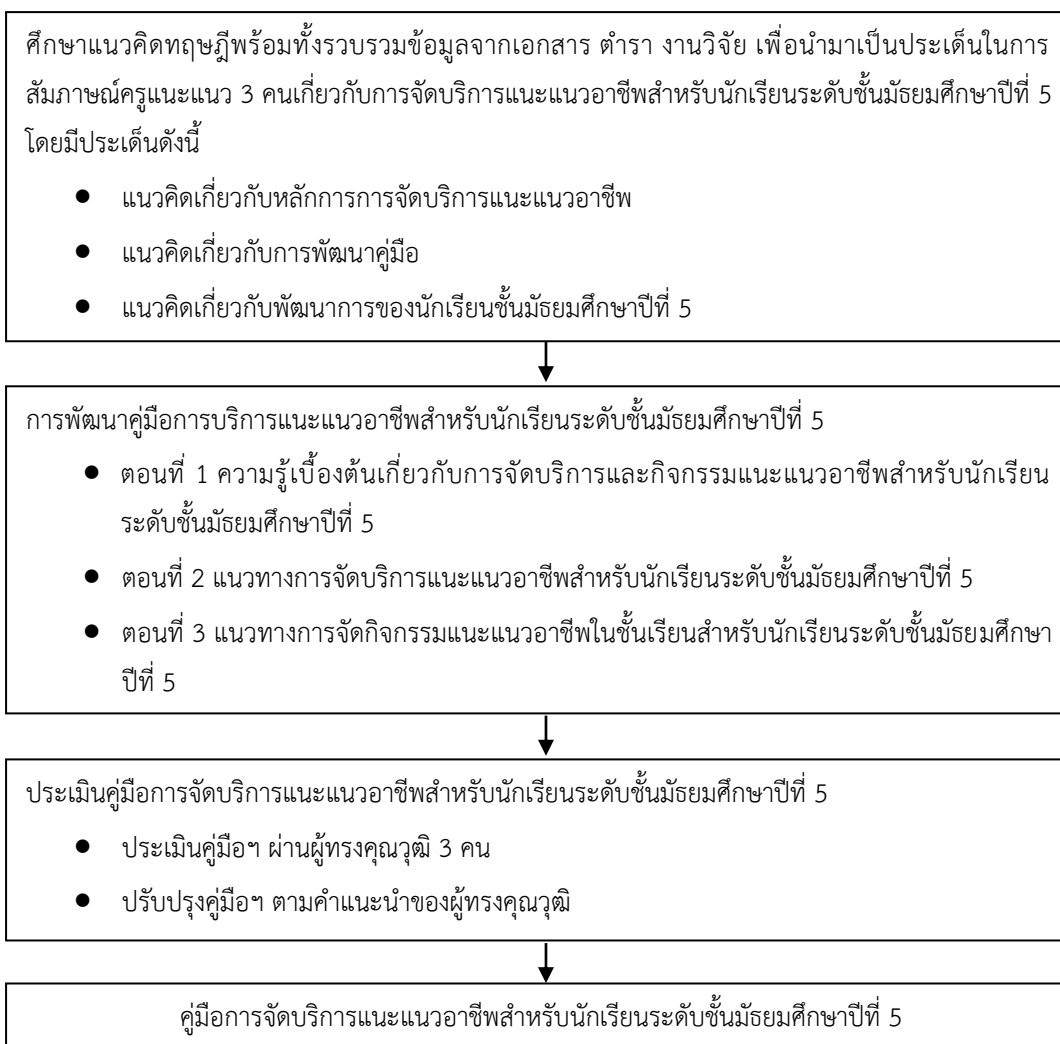
ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดบริการแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จึงเห็นความสำคัญของการจัดบริการแนะแนวอาชีพ และการที่โรงเรียนมีคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการจัดบริการแนะแนวอาชีพจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานบริการแนะแนวอาชีพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีรวมถึงรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา เพื่อที่จะนำไปพัฒนาเป็นคู่มือการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากนั้นได้กำหนดแนวคิดที่นำมาศึกษาทั้งหมด 3 แนวคิด ประกอบด้วย การจัดบริการแนะแนวอาชีพ การพัฒนาคู่มือ และพัฒนาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อนำไปหาข้อมูลเพื่อเติมจากการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างจากครูแนะแนวจำนวน 3 คน พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาพัฒนาคู่มือการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังกล่าว

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า การแนะแนวด้านอาชีพ เป็นกระบวนการที่สามารถช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองเกี่ยวกับอาชีพที่สอดคล้องกับบุคลิก ความถนัด อุปนิสัย และค่านิยม เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ (จิตตินันท์ บุญสถิรกุล, 2654) การจัดบริการแนะแนวอาชีพจึงเป็นบริการที่ช่วยให้นักเรียนค้นพบตนเองว่ามีความถนัด ความสนใจอาชีพใด รวมถึงช่วยในการวางแผนทางเกี่ยวกับการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพหลังจบการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

ส่วนคู่มือเป็นหนังสือที่ใช้พร้อมกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2550) โดยคู่มือที่ดีควรมีเนื้อหากระชับ ชัดเจน เข้าใจง่าย เกิด

ประโยชน์สำหรับการทำงาน เหมาะสมกับผู้ใช้งาน มีความน่าสนใจ น่าติดตาม มีตัวอย่าง มีความเป็นปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนาคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักระยะที่ 1 เพื่อการสร้างคู่มือฯ (ครูแนะแนว)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักระยะที่ 1 แบบเจาะจง คือ ครูแนะแนว โดยเหตุผลในการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเนื่องจากครูแนะแนวเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในการจัดการบริการแนะแนวอาชีพให้กับนักเรียน จึงทำให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาคู่มือฯ ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้ เป็นครูแนะแนวที่จัดกิจกรรมแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนที่อยู่เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาจิตวิทยาการศึกษา และการแนะแนวหรือด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการจัดการบริการแนะแนวอาชีพกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างน้อย 5 ปี โดยพิจารณาจากผู้ติดต่อรับจดหมายขอความอนุเคราะห์จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากครูแนะแนว โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของครูแนะแนว และ 2) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการบริการแนะแนวอาชีพ ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 9 ข้อ โดยครอบคลุมประเด็นแนวทางการจัดการบริการแนะแนวอาชีพทั้ง 5 บริการ และได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 2 คน และผู้วิจัยได้ปรับแก้ข้อคำถามตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ข้อคำถามมีความสมบูรณ์มากขึ้นก่อนนำไปใช้ในการสัมภาษณ์

3. การสร้างคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การสร้างคู่มือฯ แบ่งขั้นตอนการสร้างออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษารวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นปีที่ 5 แล้วนำไปสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระจำนวน 2 คนตรวจสอบ และแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นจึงนำไปสัมภาษณ์กับครูแนะแนว จำนวน 3 คน แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบด้วยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล จากนั้นจึงวิเคราะห์และสรุปผล

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์และสรุปผลเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มากำหนดองค์ประกอบและสร้างคู่มือฯ ซึ่งคู่มือฯ ประกอบด้วย 3 ตอน ประกอบด้วย 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการบริการแนะแนวอาชีพและกิจกรรมแนะแนวอาชีพในชั้นเรียน 2) แนวทางการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 3) แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในชั้นเรียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระจำนวน 2 คนตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4. การตรวจสอบข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) จากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย 1) ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การสัมภาษณ์จากครูแนะแนวจำนวน 3 คน และ 3) ความรู้ การสัมภาษณ์ และความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้า

อิสระจำนวน 2 คน โดยนำผลจากการเก็บข้อมูลมาเปรียบเทียบกัน เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลมีความสอดคล้องและตรงกันหรือไม่ (สุภางค์ จันทวานิช, 2561)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเน้นเนื้อหาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัย และใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ด้วยการตีความและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้

ระยะที่ 2 การประเมินคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1. ผู้ให้ข้อมูลระยะที่ 2 เพื่อประเมินความเหมาะสมของคู่มือ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลระยะที่ 2 เพื่อประเมินความเหมาะสมของคู่มือแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนว จำนวน 3 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ มีความรู้ด้านการแนะแนวอาชีพ สำเร็จการศึกษาอย่างน้อยในระดับปริญญาโทด้านจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนวหรือด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง และเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานด้านการแนะแนวอาชีพอย่างน้อย 20 ปี โดยพิจารณาจากผู้ที่ได้รับจดหมายขอความอนุเคราะห์จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในเก็บข้อมูล

แบบประเมินความเหมาะสมการนำคู่มือไปใช้ เพื่อใช้ในการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการนำคู่มือไปใช้ ได้พัฒนามาจากแบบประเมินฯ ของ วลัยวัลลภ พุ่มพิงพุท (2554) โดยแบบประเมินแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนวเพื่อประเมินความเหมาะสมของคู่มือ และ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำคู่มือไปใช้จัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระจำนวน 2 คน จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับแก้ข้อคำถามตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้แบบประเมินมีความสมบูรณ์มากขึ้นก่อนนำไปใช้ในการประเมิน

3. การประเมินความเหมาะสมของคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาแบบประเมินความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบประเมินความเหมาะสมในการนำคู่มือฯ ไปใช้ โดยปรับปรุงจากแบบประเมินความเหมาะสมของการนำคู่มือไปใช้ของ วลัยวัลลภ พุ่มพิงพุท (2554) จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระจำนวน 2 คน ตรวจสอบความเหมาะสม แล้วปรับแก้ตามข้อเสนอแนะเพื่อให้แบบประเมินมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นำแบบประเมินความเหมาะสมสำหรับการนำคู่มือไปใช้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนวจำนวน 3 คน ประเมินความเหมาะสมของการนำคู่มือไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การปรับปรุงแก้ไขและจัดทำคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ฉบับสมบูรณ์ โดยการปรับปรุงแก้ไขคู่มือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนวเพื่อให้คู่มือมีความสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมของการนำคู่มือไปใช้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) จากนั้นจึงกำหนดเกณฑ์การตรวจสอบความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การตรวจสอบความเหมาะสมตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญมี พันธุ์ไทย, 2554) โดยให้คะแนนระดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนาคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การสร้างคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มาจากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ครูแนะแนว และความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ จากนั้นจึงสร้างเป็นคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 142 หน้า แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการบริการและกิจกรรมแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย 1) ความหมายของการแนะแนวอาชีพ 2) เป้าหมายของการแนะแนวอาชีพ 3) กรอบความคิดการจัดการบริการแนะแนวอาชีพและกิจกรรมแนะแนวอาชีพ 4) ลักษณะงานแนะแนวอาชีพแต่ละบริการ 5) เนื้อหาของการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ และ 6) พัฒนาการทางอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย 5 บริการ ดังนี้ 1) บริการศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านอาชีพ 2) บริการสารสนเทศด้านอาชีพ 3) บริการให้การปรึกษาด้านอาชีพ 4) บริการจัดวางตัวบุคคลด้านอาชีพ และ 5) บริการติดตามและประเมินผลด้านอาชีพ โดยทุกบริการประกอบด้วย ความหมาย วัตถุประสงค์ ลักษณะงาน วิธีการดำเนินงาน ผังการดำเนินงาน ตัวอย่างเอกสาร และข้อมูลเสริม

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในชั้นเรียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย 13 แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ 4 ด้าน คือ 1) ปฐมนิเทศ 2) รู้จักตนเอง 3) รู้จักโลกอาชีพ และ 4) ตัดสินใจและวางแผน ทุกแผนกิจกรรมประกอบแนวคิด วัตถุประสงค์ วิธีการจัดกิจกรรม การประเมินผล และสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

ระยะที่ 2 การประเมินคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ภายหลังจากเสร็จสิ้นการประเมินความเหมาะสมของการนำคู่มือไปใช้จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนว ผลการประเมินมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลการประเมินความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ในโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนว (n = 3)

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1 ความเหมาะสมในภาพรวมของคู่มือการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	4.81	0.33	มากที่สุด	2
2 ความเหมาะสมของแนวทางการจัดการบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	4.65	0.51	มากที่สุด	3
3 ความเหมาะสมของแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในชั้นเรียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	4.92	0.12	มากที่สุด	1

จากตารางที่ 1 พบว่า การประเมินความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ของคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนว พบว่าหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการจัดกิจกรรม แนะแนวอาชีพในชั้นเรียนฯ ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.12) ลำดับถัดมาคือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในภาพรวมของคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.33) และลำดับที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการจัดบริการแนะแนวอาชีพฯ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.51)

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยขออภิปรายดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคู่มือฯ ในครั้งนี้ได้มาจากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จากครูแนะแนวจำนวน 3 คน สรุปได้ดังนี้ คู่มือนี้ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวอาชีพและการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตอนที่ 2 แนวทางการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และตอนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในชั้นเรียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การพัฒนาคู่มือฯ ในภาพรวม พบว่า คู่มือฯ ประกอบด้วยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวอาชีพ และกิจกรรมแนะแนวอาชีพฯ และแนวทางการจัดบริการแนะแนวอาชีพฯ เนื่องจากคู่มือเป็นการให้ความรู้ผ่านภาษาเขียน เป็นเอกสารที่ให้แนวทางและคำแนะนำแก่ผู้จัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ ดังนั้นคู่มือฯ จึงเริ่มต้นด้วยความรู้เกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวอาชีพเพื่อเป็นพื้นฐานให้กับผู้อ่าน แล้วจึงอธิบายถึงวิธีการจัดบริการแนะแนวอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา แก้วผุดผ่อง, ญาณิศา บุญจิตร และบรรจง เจริญสุข (2564) ที่ได้พัฒนาคู่มือการบริหารงานกิจการลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษาเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุมพิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี พบว่าเนื้อหาคู่มือเริ่มต้นด้วย ตอนที่ 1 บทนำ ที่ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญ สภาพการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นการให้ความรู้เบื้องต้นแก่ผู้อ่าน

จากการพัฒนาคู่มือฯ พบว่า ในส่วนของความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวอาชีพและการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในชั้นเรียน ประกอบด้วย ความหมาย เป้าหมายของการแนะแนวอาชีพ เนื่องจากการให้ความรู้เบื้องต้น เป็นการช่วยให้มองเห็นภาพรวม ทำให้เข้าใจการนำไปใช้ได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพัฒน์ ฤงพลอย (2564) ที่ได้พัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งในคู่มือมีส่วนประกอบที่คล้ายคลึงกัน คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กรอบเนื้อหา งานกิจกรรมนักเรียน หลักการ ความสำคัญ กระบวนการ ของกิจการนักเรียน เป็นต้น

การกำหนดองค์ประกอบของแนวทางการจัดบริการแนะแนวอาชีพ ผู้วิจัยได้นำหลักการจัดบริการแนะแนวซึ่งประกอบด้วย บริการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล บริการสารสนเทศ บริการให้การปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ที่กล่าวว่าหลักจากการจัดบริการแนะแนวควรประกอบด้วยมาเป็นองค์ประกอบในการจัดบริการแนะแนวอาชีพ ประกอบด้วย 1) บริการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลด้านอาชีพ 2) บริการสารสนเทศด้านอาชีพ 3) บริการให้การปรึกษาด้านอาชีพ 4) บริการจัดวางตัวบุคคลด้านอาชีพ และ 5) บริการติดตามและประเมินผลด้านอาชีพ ซึ่งแต่ละบริการประกอบด้วย ลักษณะงาน วิธีการจัดบริการ ผังการดำเนินงาน แหล่งความรู้เพิ่มเติม และตัวอย่างเอกสาร สอดคล้องกับแนวคิดของปรีชา ช่างขวัญยืน (2550) ที่ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของคู่มือควรมีเนื้อหาสาระ กระบวนการ หรือขั้นตอนในการดำเนินการ ความรู้เสริม แหล่งข้อมูล

และอ้างอิงต่าง ๆ นอกจากนี้ M.D. Malinda and J.M. Mandyata (2021) ยังระบุว่าการแนะแนวอาชีพช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมในการศึกษาต่อ ตระหนักถึงข้อดีและข้อจำกัดของตนเอง ดังนั้นการแนะแนวอาชีพจึงมีส่วนช่วยนักเรียนในการเลือกศึกษาต่อ

การกำหนดองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในชั้นเรียน ผู้วิจัยนำหลักการ แนะแนวอาชีพของ Frank Parson ทั้ง 3 ประการ คือ การวิเคราะห์ตนเอง การวิเคราะห์อาชีพ และการใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจและเลือกอาชีพ (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2558 อ้างถึง Frank Parson, 1909) มาเป็นองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในชั้นเรียน ประกอบด้วย 1) รู้จักตนเอง (แผนกิจกรรมที่ 2 – 5) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักตนเองอย่างรอบด้านผ่านการสำรวจตนเองและการทำแบบทดสอบทางอาชีพ 2) รู้จักโลกอาชีพ (แผนกิจกรรมที่ 6 – 9) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักข้อมูลต่าง ๆ ด้านอาชีพ ผ่านการสำรวจ สืบค้นข้อมูล และ 3) ตัดสินใจและเลือกอาชีพ (แผนกิจกรรมที่ 10 – 13) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเองและด้านอาชีพ มาพิจารณาตัดสินใจเลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ และวางแผนพัฒนาตนเอง ซึ่งงานวิจัยของ Agusrini Najamatussyifa Ritonga และ Muhammad Nur Wangid (2022) ได้ระบุว่าการแนะแนวอาชีพช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจทางอาชีพได้ รวมถึงงานวิจัยของ Otawine, A.t., Matagi, L., Kiweewe, J.M., & Ainammaani, H.E. (2022) ได้ระบุว่าการเพิ่มพื้นที่ของการแนะแนวอาชีพและการให้การปรึกษาในหลักสูตรของโรงเรียนมีส่วนช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจด้านอาชีพได้ดีขึ้น ส่วนด้านองค์ประกอบของคู่มือสอดคล้องกับงานวิจัยของกรกฎ นักคัม และปวีณา อ่อนใจเอื้อ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหนังสือประกอบการจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาต่อและอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งพบว่ากิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมเพื่อการรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีความสอดคล้องกันในองค์ประกอบรู้จักตนเอง การรวบรวมข้อมูลที่มีประโยชน์เกี่ยวกับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มีความสอดคล้องกันกับองค์ประกอบรู้จักโลกอาชีพ และการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาเพื่อนำไปสู่อาชีพในอนาคต และการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบตัดสินใจและเลือกอาชีพ

2. ผลการประเมินคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลการประเมินความเหมาะสมในการนำคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนวมีข้อสรุปดังนี้ 1) ภาพรวมของคู่มือฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการจัดบริการแนะแนวอาชีพฯ ในคู่มือ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพฯ ในคู่มือ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

การประเมินความเหมาะสมในการนำคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้ในภาพรวมโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนวพบว่า คู่มือมีความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด สืบเนื่องมาจากคู่มือมีคำแนะนำการใช้คู่มือเข้าใจง่าย มีประโยชน์ รายละเอียดแต่ละตอนมีความเหมาะสม มีขนาดตัวอักษร ชัดเจน อ่านง่าย มีรูปลักษณะสวยงาม ดังจะเห็นได้จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากแบบประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้ อาทิ “...เรียบเรียงออกมาได้ดี...” สอดคล้องกับผลงานวิจัยของกิตติธัช อ่ำพันธ์ และโชติกา ภาษีผล (2564) ที่สรุปว่า คู่มือที่มีความน่าสนใจ สีสันสวยงาม การภาษาที่เข้าใจง่าย มีองค์ประกอบและมีรายละเอียดครบถ้วน มีรูปแบบที่น่าสนใจ มีกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้งานง่าย ช่วยให้สามารถนำไปใช้งานได้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของอภิสิทธิ์ คุณวรปัญญา (2562) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของคู่มือที่ดีว่ามีความชัดเจน เข้าใจง่าย เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติเหมาะสมกับหน่วยงานและผู้ใช้งานแต่ละกลุ่ม มีความน่าสนใจ น่าติดตาม

การประเมินความเหมาะสมของแนวทางการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในคู่มือฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนวพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งอาจเนื่องมาจากคำแนะนำใน

แนวทางการจัดบริการแนะแนวอาชีพช่วยให้เกิดความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติตามได้ มีประโยชน์ วิธีการจัดบริการมีความหลากหลาย การดำเนินการของแต่ละบริการมีความเหมาะสมต่อนักเรียน และมีเอกสารตัวช่วยที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดบริการแนะแนวอาชีพ ดังจะเห็นได้จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากแบบประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้ อาทิ “...มีการใช้ QR Code ทำให้สะดวกต่อการสืบค้น...” สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) ที่ได้กล่าวว่าลักษณะคู่มือที่ดีควรมีตัวอย่างประกอบ มีความเป็นปัจจุบันไม่ล้าสมัย มีความกระชับ ชัดเจน เข้าใจง่าย

การประเมินความเหมาะสมของแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในชั้นเรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในคู่มือฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนวพบว่า มีความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งอาจเนื่องมาจากแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพฯ เนื้อหาส่วนมากเป็นแผนการจัดกิจกรรมที่มีหัวข้อและส่วนประกอบต่าง ๆ ครบถ้วน รายละเอียดของการจัดกิจกรรมมีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม ขั้นตอน และวิธีการจัดกิจกรรมสามารถนำไปใช้ได้ การประเมินผล ใบงาน และใบความรู้มีความสอดคล้องกับแผนกิจกรรม ซึ่งแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในคู่มือฯ ประกอบด้วย หัวเรื่องของแผนกิจกรรม แนวคิด จุดประสงค์ วิธีการจัดกิจกรรม การประเมินผล สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ที่ได้อธิบายว่าแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวรายคาบควรมีองค์ประกอบได้แก่ หัวเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวรายคาบ สารสำคัญ จุดประสงค์ วิธีการดำเนินกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

จากผลการประเมินดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดบริการแนะแนวอาชีพในสถานศึกษาได้ และเป็นเครื่องมือสำหรับผู้จัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

คู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีผลการประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้ในระดับมากที่สุด จึงสามารถนำไปใช้ในการจัดบริการแนะแนวอาชีพให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามสถานศึกษาได้ ซึ่งการนำคู่มือฯ ฉบับนี้ไปใช้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของบริบทสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของนักเรียน รวมถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับผู้สนใจนำคู่มือฯ ไปใช้ควรศึกษาบริบทสถานศึกษา ความต้องการและความสนใจของนักเรียนก่อน และอาจนำไปปรับให้เข้ากับแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดบริการแนะแนวอาชีพ

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้ร่วมโปรแกรมการจัดบริการแนะแนวอาชีพหรือการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ
2. ควรนำคู่มือการจัดบริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไปปรับใช้กับในระดับชั้นอื่น โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพราะเป็นระดับชั้นที่ต้องตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือประกอบอาชีพ จากนั้นจึงศึกษาผลการนำคู่มือฯ ไปใช้และนำผลที่ได้ไปใช้พัฒนาการจัดบริการแนะแนวอาชีพ
3. ควรศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการจัดบริการแนะแนวอาชีพ เพื่อช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดบริการแนะแนวอาชีพให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรกฏา นักคัม และ ปวีณา อ่อนใจเอื้อ. (2561, 18-19 ตุลาคม). *การพัฒนาหนังสือประกอบการจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาต่อและอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ครั้งที่ 9 “วิจัยและนวัตกรรมเพื่อสังคม” พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. อักษรไทย (น.ส.พ. ฟ้ามืองไทย).
- _____. (2555). *แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2559). *แนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบการเตรียมความพร้อมกลุ่มความถนัดทางสาขาวิชาและอาชีพในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติธัช อ่ำพันธ์. (2564). ผลการใช้แฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับกิจกรรมแนวทางสะเต็มศึกษาที่มีต่อการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. *วารสารวัดผลการศึกษา*, 38(104), 118-130.
- กิตติยา แก้วผุดผ่อง, ญาณิศา บุญจิตร และบรรจง เจริญสุข. (2564). การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษาเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพูนพิม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 26(4), 351-365.
- จตุพร ถิ่นมันจริง. (2556). *พัฒนาการทางอาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิตตินันท์ บุญสถิตกุล. (2564). การแนะแนวด้านอาชีพและการสร้างความเข้าใจตนเองสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 20(2), C1-C10.
- ณัฐพัฒน์ ฤงพลอย. (2564). การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(1), 49-61.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2558). *แนะแนวอาชีพ*. บริษัท นำศิลป์โฆษณา จำกัด.
- บุญมี พันธุ์ไทย. (2554). *การประเมินโครงการ*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปภาณันท์ พักเจริญ และปวีณา อ่อนใจเอื้อ. (2564). ผลของการใช้กิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนการคิดวิเคราะห์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีวิทยา 2 ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี. *วารสารวัดผลการศึกษา*, 38(104), 95-105.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2550). *เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลย์วัลล พุ่มพึ่งพุทธ. (2554). *ศึกษาการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]*.
- สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). *ระบบแนะแนวในโรงเรียน*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2559). *การจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนว*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *การจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2559). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 12). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อภิสิทธิ์ คุณวรปัญญา. (2562). *เทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์คู่มือปฏิบัติงาน*. <https://science.swu.ac.th>
- Agusrini Najamatussyifa Ritonga and Muhammad Nur Wangid. (2022). Career Guidance Services to Take Student Career Choice Decision. *European Journal of Education Studies*, 9(6), 105-112.
- M.D. Malinda and J.M. Mandyata. (2021). Role of Career Guidance in the Preparation of Secondary School Pupils for Tertiary Education in Luanshya District, Zambia. *European Journal of Education Studies*, 8(2), 181-205.
- Otawine, A.T., Matagi, L., Kiweewa, J.M., & Ainamaani, H.E. (2022). Efficacy of career guidance and counselling among secondary schools in Uganda. *African Journal of Career Development*, 4(1)a 55. <http://doi.org/10.4102/ajcd.v4i1.55>.